

rite, ut comprehendatis; atque ut ipso cursu vestro ita vos esse præcognitos noveritis, ut legitimè curreretis: & si quo alio modo Dei præscientia prædicari potest, ut hominis signitia repellatur.

58. Quàmvis ergo ita se habeat de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alii ex infidelitate, accepta voluntate obediendi, convertantur ad fidem, vel perseverent in fide; ceteri verò qui in peccatorum damnabilium delectatione remorantur, si & ipsi prædestinati sunt, ideo nondum surrexerunt, quia nondum eos adiutorium gratiæ miserantis erexit: si qui enim nondum sunt vocati, quos gratia sua prædestinavit eligendos, accipient eandem gratiam, qua electi^a esse velint & sint: si qui autem obediunt, sed in regnum ejus & gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt: quàmvis ergo hæc vera sint, non tamen isto modo dicenda sunt audientibus multis, ut sermo ad ipsos etiam convertatur, eisque dicantur illa istorum verba, quæ vestris litteris indidistis, & quæ superius interposui: *Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alii ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate, veneritis ad fidem.* Quid opus est dici, *alii ex vobis?* Si enim Ecclesiæ Dei loquimur, si credentibus loquimur, cur alios eorum ad fidem venisse dicentes, ceteris facere videamur injuriam? Cùm possimus congruentius dicere: *Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut ex infide-*

Odiosa & vitanda prædicanda prædestinationis formulam.

Corrigit superiorum formulam.

^a Verbum esse hoc loco abfuit in vetere Corbeiensi codice.

delitate veneritis ad fidem accepta voluntate obediendi, & accepta perseverantia permaneat in fide.

59. Nec illud quod sequitur, est omnino dicendum, id est: *Ceteri verò qui in peccatorum delectatione remoramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adiutorium gratiæ miserantis erexit;* cùm bene & convenienter dici possit & debeat: Si qui autem adhuc in peccatorum damnabilium delectatione remoramini, apprehendite saluberrimam disciplinam: quod tamen cùm feceritis, nolite extolli quasi de operibus vestris, aut gloriari quasi hoc non acceperitis; Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate: & à Domino gressus vestri diriguntur, ut ejus viam velitis: de ipso autem cursu vestro bono rectoque condiscite vos ad prædestinationem divinæ gratiæ pertinere.

Phil. 2.13.

Ps. 36.23.

60. Item quod sequitur, & dicitur: *Verumtamen si qui estis nondum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam, qua velitis & sitis electi;* durius dicitur quàm dici potest, si nos non quibuslibet hominibus loqui, sed Christi Ecclesiæ cogitemus. Cur enim non potius ita dicitur: *Et si qui sunt nondum vocati, pro eis ut vocentur oremus.* Fortassis enim sic prædestinati sunt, ut nostris orationibus concedantur, & accipiant eandem gratiam, qua velint atque efficiantur electi. Deus enim qui omnia quæ prædestinavit implevit, ideo & pro inimicis fidei orare nos voluit, ut hinc intelligeremus, quòd ipse etiam infidelibus donet ut credant, & volentes ex nolentibus faciat.

61. Jam verò quod illis verbis connectitur,

tur, miror si ullo modo potest in populo christiano quisquam infirmus patienter audire, cum dicitur eis: *Et si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis.* Hoc enim dicere, quid videtur aliud esse, quàm maledicere, aut mala quodam modo prophetare? Sed si & de iis qui non perseverant, aliquid placet dicere, vel necesse est; cur non potius ita saltem dicitur, ut paulò antè à me dictum est: primum, ut non de ipsis, qui in populo audiunt, hoc dicatur, sed de aliis ad ipsos: id est, ut non dicatur: *Si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi;* sed, Si qui obediunt; & cetera per verbi personam tertiam, non per secundam. Res enim non optabilis, sed abominabilis dicitur, & durissimè atque odiosissimè quasi in audientium frontem^a compellendo colliditur, quando qui eis loquitur, dicit: *Et si qui estis qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis.* Quid enim sententiæ deperit, si ita dicatur: Si qui autem obediunt, sed in regnum ejus & gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt. Nonne & verius eadem res & congruentius dicitur, ut non ipsis tantum malum tamquam optare videamur, sed de aliis referre, quod oderint, nec ad se existiment pertinere, sperando orandoque meliora? Illo autem modo, quo id

^a Sic Am. Er. & MSS. Editio verò Lov. *compellendo*: quod tamen pro *compellendo* non rectè substitui, monent Lovanienses in annotationibus ad hunc locum. *Respicit enim*, ajunt, *ad elocutionem per secundam personam, quæ præsentis compellabatur.*

id dicendum putant, eadem sententia eisdem penè verbis etiam de præscientia Dei, quam certè negare non possunt, pronuntiari potest, ut dicatur: *Et si qui obeditis, si præsciti estis rejiciendi, obedire cessabit.* Nempe hoc verissimum est: ita sanè, sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio, sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito.

62. Illum etiam modum, quo utendum esse in prædestinationis prædicatione nos diximus, loquenti apud populum non existimo debere sufficere, nisi hoc vel hujusmodi aliquid addat, ut dicat: Vos itaque etiam ipsam obediendi perseverantiam à Patre luminum, à quo descendit omne datum optimum & omne donum perfectum, sperare debetis, & quotidianis orationibus poscere, atque hoc faciendo confidere, non vos esse à prædestinatione populi ejus alienos; quia etiam hoc ut faciatis, ipse largitur. Absit autem à vobis, ideo desperare de vobis, quoniam spem vestram in ipso habere jubemini, non in vobis.

Maledictus enim omnis qui spem habet in homine: & bonum est confidere in Domino quàm confidere in homine; quia beati omnes qui confidunt in eum. Hanc spem tenentes, servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore: quoniam de vita æterna, quam filiis promissionis promisit non mendax Deus ante tempora æterna, nemo potest esse securus, nisi consummata fuerit ista vita, quæ tentatio est super terram: sed faciet nos perseverare in se usque in ejus vitæ finem, cui quotidie dicimus: Ne nos inferas in tentationem. Hæc atque hujusmodi eum dicuntur, sive paucis christianis sive multitudini Ecclesiæ,

Fac. I. 17.

Fer. 17. 5.

Ps. 117. 8.

Psal. 2. 13.

Ibidem II.

De vita æterna nemo in hac vita securus.

Job. . I.

Matt. 6.

13.

sia, cur metuimus sanctorum prædeterminationem & veram Dei gratiam, id est, quæ non secundum merita nostra datur, sicut eam sancta Scriptura prædicat, prædicare? An verò timendum est, ne tunc de se homo desperet, quando spes ejus ponenda demonstratur in Deo, non autem desperaret, si eam in se ipso superbissimus & infelicissimus poneret?

a
CAPUT
XXIII.
Ecclesie
totius in
ipsius ora-
tionibus
testimo-
nium.

63. ATQUE utinam tardi corde & infirmi, qui non possunt, vel nondum possunt Scripturas vel earum expositiones intelligere, sic audirent vel non audirent in hac quæstione disputationes nostras, ut magis intuerentur orationes suas, quas semper habuit & habebit Ecclesia, ab exordiis suis donec finiatur hoc sæculum. De hac enim re, quam nunc adversus novos hæreticos, non commemorare tantum, sed planè tueri & defensare compellimur, numquam tacuit in precibus suis, etsi aliquando in sermonibus exserendam nullo urgente adversario non putavit. Quando enim non oratum est in Ecclesia pro infidelibus atque inimicis ejus ut crederent? Quando fidelis quisquam amicum, proximum, conjugem habuit infidelem, & non ei petivit à Domino mentem obedientem in christianam fidem? Quis autem sibi umquam non oravit, ut in Domino permaneret? Aut quis sacerdotem super fideles Dominum invocantem, si quando dixit: Da illis, Domine, in te perseverare usque in finem; non solum voce ausus est, sed saltem cogitatione reprehendere; ac non potiùs super ejus talem benedictionem, & corde credente & ore confitente respondit, Amen: cum aliud in ipsa oratione

Do-

a Tres MSS. & infidelissimus.

Benedictio
sacerdotis
super fide-
les.

Dominica non orent fideles, dicentes maxime illud: *Ne nos inferas in tentationem*; nisi ut in sancta obedientia perseverent? Sicut ergo in his orationibus, ita & in hæc fide nata est, & crescit, & crevit Ecclesia, qua fide creditur, gratiam Dei non secundum merita accipientium dari. Quandoquidem non oraret Ecclesia ut daretur infidelibus fides, nisi Deum crederet & aversas & adversas hominum ad se convertere voluntates: nec oraret Ecclesia, ut perseveraret in fide Christi, non decepta vel victa tentationibus mundi, nisi crederet Dominum sic in potestate habere cor nostrum, ut bonum quod non tenemus nisi propria voluntate, non tamen teneamus nisi ipse in nobis operetur & velle. Nam si hæc ab ipso quidem poscit Ecclesia, sed à se ipsa sibi dari putat; non veras, sed perfunctorias orationes habet; quod absit à nobis. Quis enim veraciter gemat, desiderans accipere quod orat à Domino, si hoc à se ipso se sumere existimet, non ab illo?

64. Præsertim, quoniam *quid oremus si- cut oportet nescimus, sed ipse Spiritus*, ait Apostolus, *interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui enim scrutatur corda, scit quid sapiat Spiritus, quia secundum Deum interpellat pro sanctis. Quid est, ipse Spiritus interpellat*, nisi interpellare facit, *gemitibus inenarrabilibus*; sed veracibus, quoniam veritas est Spiritus? Ipse est enim de quo alio loco dicit: *Misit Deus Spiritum Filii sui in corda nostra, clamantem: Abba, Pater*. Et hic quid est, *clamantem*, nisi clamare facientem; tropo illo quo dicimus lætum diem, qui lætos facit? Quod alibi manifestat, ubi dicit: *Non enim accepistis spi-*

Rom. 8.26.

Spiritus
sanctus quo
sensu in-
terpellet
pro nobis
& clamet:
Abba, Pa-
ter.
Gal. 4. 6.

Rom. 8.15.

spi-

*spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater. Ibi dixit, clamantem; hic verò, in quo clamamus; aperiens videlicet quomodo dixerit, clamantem, id est, sicut jam exposui, clamare facientem. Ubi intelligimus, & hoc ipsum esse donum Dei, ut veraci corde & spiritualiter clamemus ad Deum. Adtendant ergo quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus: & hoc esse dicunt, quòd gratia præceditur merito nostro, ut sequatur illa, cum accipimus petentes, & invenimus quærentes, aperiturque pulsantibus: nec volunt intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut oremus, hoc est, petamus, quæramus, atque pulsemus. ^a Accipimus enim Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater. Quod vidit & beatus Ambrosius. Ait enim: *Et orare Deum, gratiæ spiritualis est: sicut scriptum est: Nemo dicit, Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancto.**

65. Hæc igitur quæ^a poscit à Domino, & semper ex quo esse coepit, poposcit Ecclesia, ita Deus vocatis suis daturum se esse præcivit, ut in ipsa prædestinatione jam dederit quod Apostolus sine ambiguitate declarat. Scribens quippe ad Timotheum: *Collabora, inquit, Evangelio secundum virtutem Dei salvos nos facientis, & vocantis vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum & gratiam, quæ data est nobis in Christo Jesu ante tempora æterna, manifestata autem nunc per ad-*

^a Sic MSS At editi, *Accipimus.*

In Com-
ment. super
Isaiam. V.
lib. 4. Con-
tra duas
epistolas
Pelag. cap.
II.

2. Tim. I.
3. Sc.

adventum Salvatoris nostri Jesu Christi. Ille itaque dicat Ecclesiam aliquando in fide sua non habuisse veritatem prædestinationis hujus & gratiæ, quæ nunc contra novos hæreticos cura diligentiore defenditur: ille, inquam, hoc dicat, qui dicere audeat aliquando eam non orasse, vel non veraciter orasse, sive ut crederent infideles, sive ut perseverarent fideles. Quæ bona si semper oravit, semper ea Dei dona esse utique credidit; nec ab illo esse præcognita umquam ei negare fas fuit. Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contra novos hæreticos nova sollicitudine nunc defenditur, numquam Ecclesia Christi non habuit.

66. SED quid plura? Satis docuisse me existimo, vel potius plusquam satis, dona Dei esse, & incipere in Dominum credere, & usque in finem in Domino permanere. Cetera verò bona ad vitam piam, qua Deus rectè colitur pertinentia, etiam ipsi propter quos hæc agimus, Dei dona esse concedunt. Omnia porro dona sua, & quibus ea fuerat largiturus, Deum præscisse negare non possunt. Sicut ergo cetera prædicanda sunt, ut qui ea prædicat, obedienter audiatur; ita prædestinationis prædicanda est, ut qui obedienter hæc audit, non in homine, ac per hoc nec in se ipso, sed in Domino gloriatur: quia & hoc Dei præceptum est: & hoc præceptum obedienter audire, id est, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur, similiter ut cetera, Dei donum est. Quod donum qui non habet, non dubito dicere, alia quæcumque habet, inaniter habet. Hoc pelagiani, optamus, ut habeant; isti autem nostri ut plenius habeant. Non itaque simus in disputationibus prompti,

CAPUT
XXIV.
Conclusio.

I. Cor. I.
31.

&

& in orationibus pigri. Oremus, dilectissimi, oremus, ut Deus gratiæ det etiam inimicis nostris, maximèque fratribus & dilectoribus nostris, intelligere & confiteri, post ingentem & ineffabilem ruinam, qua in uno omnes cecidimus, neminem nisi gratia Dei liberari; eamque non secundum merita accipientium tamquam debitam reddi, sed tamquam veram gratiam nullis meritis præcedentibus gratis dari.

Prædeterminationis illustrissimum exemplum Christus Jesus.

* Cap. 15.

TITAO
MEK
aliquid

De Christi incarnatione errores manichæorum, & photinianorum.

Apollinaristarum tres sectæ.

67. Nullum autem est illustrius prædeterminationis exemplum quàm ipse Jesus: unde & in primo libro * jam disputavi, & in hujus fine commendare delegi: nullum est, inquam, illustrius prædeterminationis exemplum quàm ipse Mediator. Quisquis fidelis vult eam bene intelligere, adtendat ipsum, atque in illo inveniat & se ipsum. Fidelis, inquam, qui in eo veram naturam credit & confitetur humanam, id est, nostram, quàmvis singulariter suscipiente Deo Verbo, in unicum Filium Dei sublimatam, ita ut qui suscepit & quod suscepit, una esset in Trinitate persona. Neque enim homine assumpto quaternitas facta est, sed Trinitas mansit, assumptione illa ineffabiliter faciente personæ unius in Deo & homine veritatem. Quoniam non Deum tantum dicimus Christum, sicut hæretici manichæi; nec hominem tantum, sicut hæretici photiniani; nec ita hominem, ut aliquid minus habeat quod ad humanam certum est pertinere naturam, sive animam sive in ipsa anima mentem rationalem, sive carnem, non de femina sumtam, sed factam de Verbo in carnem converso atque mutato: quæ omnia tria falsa & vana, hæreticorum apollinaristarum tres partes varias diversasque fecerunt: sed dicimus Christum Deum verum, natum de Deo

Deo Patre sine ullo initio temporis; eundemque hominem verum, natum de homine matre certa plenitudine temporis; nec ejus humanitatem, qua a minor est Patre, minuere aliquid ejus divinitati, qua æqualis est Patri. Hoc autem utrumque unus est Christus, qui & secundum Deum verissimè dixit: *Ego & Pater unum sumus*; & secundum hominem verissimè dixit: *Pater major me est*. Qui ergo hunc fecit ex semine David hominem justum, qui numquam esset injustus, sine ullo merito præcedentis voluntatis ejus; ipse ex injustis facit justos sine ullo merito præcedentis voluntatis ipsorum, ut ille caput, hi membra sint ejus. Qui ergo fecit illum hominem, sine ullis ejus præcedentibus meritis, nullum, quod ei dimitteretur, vel origine trahere, vel voluntate perpetrare peccatum; ipse nullis eorum præcedentibus meritis facit credentes in eum, quibus dimittat omne peccatum: qui fecit illum talem, ut numquam habuerit habiturusque sit voluntatem malam; ipse facit in membris ejus ex mala voluntate bonam. Et illum ergo & nos prædestinavit: quia & in illo ut esset caput nostrum, & in nobis ut ejus corpus essemus, non præcessura merita nostra, sed opera sua futura præscivit.

68. Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias: qui autem non intelligunt, orent ut eorum ille sit doctor interior, a cujus facie est scientia & intellectus. Qui verò errare se existimant, etiam atque etiam diligenter quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent. Ego autem cum per eos qui meos

a

Joan. 10.
30.

Joan. 14.
28.

Prov. 2.
sec. LXX.

a Omnes MSS. qua major est Pater.

meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnosco: & hoc per Ecclesie doctores maximè exspecto; si & in ipsorum manus venit, dignanturque nosse quod scribo.

FULGENTIUS in fine libri de Incarnatione & gratia D. N. J.

DEUS qui hominem condidit, ipse prædestinatione sua & donum illuminationis ad credendum, & donum perseverantiæ ad proficiendum atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit: quippe non aliter perficit in opere, quàm in sua sempiterna atque incommutabili habet dispositum voluntate. Cujus PRÆDESTINATIONIS VERITATEM, qua nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si ante ultimum diem vitæ præsentis, impietatis suæ contumaciam, qua Deo vivo & vero rebellis obsistit, non abjecerit; manifestum est eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratis elegit & prædestinavit ad regnum. Pro quibus tamen nec oratio fidelium debet desistere, nec caritas aliquando torpere; ut Deus eis gratiam suæ illuminationis donet, per quam in ipsis semen divini sermonis fructificet, qui frustra exterioribus auribus sonat, nisi Deus spiritali munere auditum hominis interioris aperiat.

FINIS TOMI QUARTI.

